

D ů v o d y:

Soud první stolice zjistil, že žalovaná se zavázala žalobci zaplatiti 45.000 Kč ve ¼ročních splátkách po 5.000 Kč pod ztrátou lhůt, že k zajištění těchto 45.000 Kč byly dány nevyplněné směnky, že pátá splátka v den splatnosti nedošla, a že proto všech zbývajících 5 smének znějících na 25.000 Kč se stalo splatnými. Tato zjištění nedoznala v řízení druhé stolice změny, neboť, pokud odvolání žalované strany uplatňovalo i nesprávné ocenění důkazů, bylo odvolacím soudem uznáno za bezpodstatné. Z těchto zjištění vychází zřejmě, že šlo o j e d n o t n ý dluh žalované strany původně 45.000 Kč a že směnkami nebyly založeny samostatné dluhy směnečné, nýbrž že jimi mělo býti jen usnadněno rychlejší vymáhání zbytkové pohledávky. Jednotnosti dluhu nasvědčuje také okolnost, že pro případ nedodržení ujednaných, směnkami zajištěných splátek byla smluvena ztráta lhůt, takže se jejich nedodržením stal celý nezaplacený zbytek dluhu splatným zase celý jako dluh jednotný bez ohledu na rozdělení jeho částky na několik smének za účelem jeho zajištění. Tomu nevádí, že směnečné žaloby o zaplacení čtyř z těchto smének po 5.000 Kč sborovým soudem prvé stolice byly odmítnuty, protože prý jde o samostatné směnečné nároky podléhající podle jejich hodnoty příslušnosti okresního soudu. Za jedno není toto rozhodnutí vydané v jiném sporu pro spor tuto projednávaný směrodatným a mimo to jest něco jiného otázka, zdali lze několik nároků z různých zevně zcela samostatných smének spojití podle §u 227 c. ř. s. v téže žalobě, a něco jiného jest otázka, zdali nárok, k jehož zajištění tyto směnky byly dány, v poměru mezi původními stranami je jednotným. Je proto názor soudu druhé stolice, že žalobcova pohledávka proti žalované o 25.000 Kč nebyla nedílná, správně jednotná, mylným. Jde-li však o jednotnou a tudíž o jedinou pohledávku, nebylo důvodu použití zásady §u 1416 obč. zák., která předpokládá několik samostatných dlužných položek, ale nevztahuje se na částečné splátky jediného dluhu. Ty je podle požadavků úvěrového styku a samozřejmého úmyslu věřitele splátky povolvějšího započísti na onu část jeho pohledávky, která je méně dobře aneb vůbec není zabezpečena, v tomto případě tudíž na onu část, která ještě nebyla ani zažalována. Nelze-li podle toho míti za to, že splátka, které se žalovaná dovolává, se stala na zažalovanou směnku, je pro tento spor bez právního významu, zdali tato byla přijatelkyni včas předložena k placení, neboť nebylo ani tvrzeno, že by dlužnice dluh byla ihned po doručení žaloby zaplatila (srovn. rozhodnutí čís. 1718 sbírky n. s.) a je dále bez významu, zdali odpovídá vůli stran, že splátka byla složena na konto Dr. B-a u poštovní spořitelny. Není proto při správném posouzení věci třeba, doplniti řízení ve směrech soudem druhé stolice naznačených, nýbrž lze ve věci samé rozhodnouti i bez nich.

Čís. 4560.

Jde o zjištění skutkové, nikoliv právní posouzení, vyslovily-li nižší soudy nejen na základě listin, nýbrž i výpovědí svědků, že šlo o zástavu, nikoliv o zajišťovací převlastnění.

Zříditi zástavní právo připevněním známek lze i tehdy, je-li skutečné odevzdání sice technicky možným, ale bylo by dle okolností případu spojeno s velikými obtížemi. Znamka musí býti tak uzpůsobena, by každý třetí, šetře obyčejné opatrnosti, mohl zastavení lehce poznati. Nestačí oznámky, že se převádí vlastnictví.

Na zjištění odlučovacího práva lze jen tehdy žalovati, jde-li o věci náležející do úpadkové podstaty.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1925, Ř I 7/25.)

Žalobě banky B., domáhající se na úpadkové podstatě firmy uznání práva odlučovacího ohledně řady strojů (součástí strojů) pro c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e vyhověl, o d v o l a c í s o u d zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvému soudu, by vyčkaje pravomoci a doplně řízení, znovu rozhodl. N e j v y š š í s o u d zrušil usnesení odvolacího soudu a vrátil mu věc, by o ní dále jednal a znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Odvolací soud zrušil s výhradou právní moci (§ 519 čís. 3 c. ř. s.) rozsudek soudu první stolice pro neúplnost řízení jediné z toho důvodu, že třeba vyšetřiti a zjistiti, které z předmětů v seznamu A. uvedených a do zástavy prý daných, opatřeny byly známkami o zastavení a které nikoliv. Právem vytýká rekurs žalované strany odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci z toho důvodu, že ona skutečnost přišla by v úvahu teprve v poslední řadě a že pro rozhodnutí sporu jsou předem jiné skutečnosti podstatny. Žalující banka uplatňuje vůči žalované úpadkové podstatě t. zv. právo o d l u č o v a c í podle Šu 11 (1), 48 a 111 (2) konk. ř., které prý zůstalo nedotčeno vyhlášením úpadku a které prý správce úpadkové podstaty popírá. Jde o žalobu určovací, třebaže žalobní prosba oděna jest ve formu žaloby o uznání, a jde o určení práva o d l u č o v a c í h o, třebaže žaloba směsuje zástavní právo se zajišťovacím převodem vlastnictví, což jasné vidno z toho, že se opírá jen o zřízení zástavy a že neuplatňuje právo v y l u č o v a c í. Oba nižší soudy zjistily souhlasně, že stranám při sjednání smlouvy šlo výhradně jen o zřízení a nabytí práva zástavního a nikoliv o převod vlastnictví k cíli zajištění. V tomto směru jde o zjištění skutkové, kterým jest dovolací soud vázán, takže vývody rekursu, pokud toto zjištění napadají, jsou nepřipustným brojením proti hodnocení průvodů, jímž se dovolací soud obírat nemůže. Nezáleží na tom, že odvolací soud tvrdí v důvodech proti spisům, že v dopisech mluví se již jen o zastavených věcech, kdežto se v nich ve skutečnosti mluví opětovaně také o přenesení věci do vlastnictví, neboť shora zmíněné zjištění učinily nižší soudy nejen na základě listin, nýbrž také celé řady svědeckých výpovědí, tedy na základě celého jednání a dokazování podle Šu 272 c. ř. s. Odlučovací právo, které žalobkyně uplatňuje a které o smluvní právo zástavní opírá, předpokládá, že žalobkyně na předmětech uvedených v seznamu A. nabyla zástavního práva před úpad-

kem (§ 11 (1) konk. ř.) a to v takové době a takovým způsobem, že by námitkou uplatněný odpůrčí nárok ve smyslu §§ 28, 30 a 31 konk. ř. nebyl odůvodněn. Břemeno průvodní o nabytí práva zástavního stihá žalobkyni. Ke skutečnému nabytí práva zástavního nestačila však jen smlouva zástavní — jako důvod — nýbrž bylo třeba také odevzdání zastavených předmětů (§ 1368 obč. zák. a §§ 451, 452 obč. zák.). V tomto směru právem vytýká rekurs odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci. Že by šlo o příslušenství továrny, netvrdila žádná strana; jde tedy o samostatné věci movité. Takové věci musí zástavní věřitel po pravdě vzít do uschování (§ 451 obč. zák.) a jen výjimkou možno i movité věci odevzdati do zástavy jedním ze způsobů uvedených v §u 452 obč. zák., z nichž pro tento případ v úvahu přichází jen odevzdání připevněním známek. Tento výjimečný předpis dlužno tedy vykládati přísně, protože to žádá bezpečnost právního obchodu a protože takového způsobu odevzdání do zástavy bylo by možno zneužívat. Připevnění známek jest podle §u 452 obč. zák. přípustno jen tehdy, když »movité věci nepřipouštějí hmotného odevzdání z ruky do ruky«. Protože však těžko lze si představit případ, kde by bylo technicky nemožno odevzdati movitou věc věřiteli do uschování, dlužno sem zajisté počítati také případ, kde by skutečné odevzdání bylo sice technicky možným, ale bylo by spojeno s velikými obtížemi. Rozhodnutí o tom bude otázkou jednotlivostí případu. Ale v takovém případě jest pak připevnění známek nejen pouhou opatrností, jak by se mohlo zdáti z poslední věty §u 452 obč. zák., nýbrž jest podmínkou vzniku práva zástavního, protože má býti rovnocenné s převzetím movitých věcí do uschování. Musí tedy býti známka tak uzpůsobena, aby každý třetí při zachování obyčejné opatrnosti zastavení lehce mohl poznati. V projednávaném případě přes námitky žalované strany nezabývaly se nižší soudy otázkou možnosti odevzdání věcí z ruky do ruky. Již zběžný pohled do seznamu A. a do souhlasného s ním rozsudkového nálezu procesního soudu poučuje, že největší část předmětů tam uvedených dopouští odevzdání z ruky do ruky a do úschovy věřitelovy (na př. šrouby, kovádlina a jiné ruční nástroje, psací stroj, mikroskop, rýsovací stůl a stoly vůbec, decimální váha, stolní váha, skříně, lavice atd.). Pokud tedy odevzdání těchto věcí z ruky do ruky bylo možným, nenabyla na nich žalobkyně zástavního práva pouhým připevněním známek anebo jen pouhým dotknutím se jich a prohlášením jich za zastavené. Pokud pak jde o ostatní věci, které by snad hmotného odevzdání nepřipouštěly a na kterých byly připevněny známky o vlastnictví, nenabyla na nich žalobkyně zástavního práva rovněž, protože známky neodpovídaly předpisu zákona. Podle zjištění nižších soudů zněly známky na strojích připevněné doslovně: »Ausschliessliches Eigentum der B. Bank.« Teprve 23. září 1922 byly připevněny kovové destičky s nápisem: »Verpfändet an B. Bank laut Protokoll vom 23. September 1922.« Nelze sdíleti názor odvolacího soudu, že stačily i takové známky s nápisem »Eigentum«, neboť — jak již řečeno — nutno vykládati předpis §u 452 obč. zák. jakožto výjimku z pravidla přesně a musí tedy použito býti takových známek, ze kterých každý o zastavení lehce může

zvědět. Jest ovšem pravda, že právo vlastnické jest širší a pronikavějšího obsahu než právo zástavní a že obojí právo jest právem věcným, ale přes to nelze říci, že známky s nápisem »Eigentum« nahrazovaly známky s nápisem »Verpfändung«, neboť zákon žádá, aby takové známky, které jsou určeny k informaci cizích osob, odpovídaly pravdě, což jest z §u 427 obč. zák., kde jest řeč o vlastnictví, a z §u 452 obč. zák., kde jest řeč o zastavení, zjevno, takže předstíráním práva vlastnického tam, kde podle zjištění nižších soudů bylo míněno jen právo zástavní, nebylo vyhověno předpisu zákona a nebyly s takovým označením spojeny zákonné účinky. S hledisek shora uvedených není tedy třeba zjišťovati, zdali u svršků, které připouštěly odevzdání do uschování, byly vůbec nějaké známky připevněny, a u strojů, které snad takového odevzdání nepřipouštěly, známky s nápisem »Ausschliessliches Eigentum der B. Bank«. V tom směru netřeba řízení doplňovati. Mínil-li však odvolací soud, že mezi předměty seznamu A. byly také předměty, které nedopouštěly odevzdání z ruky do ruky a které byly opatřeny známkami o zastavení, nutno ovšem přenechat jeho posouzení, pokud v tomto směru pokládá doplnění řízení za potřebné. Pro případ doplnění bylo by však hledět také k námitce úpadkové podstaty a dosud nižšími soudy neřešené, že ze seznamu A. není vidno, zdali všechny a které předměty do úpadkové podstaty náležejí, neboť úpadková podstata nebo její správce mohou býti na zjištění odlučovacího práva žalování jen tehdy, jde-li o součástky úpadkové podstaty. Jinak chyběla by žalované straně pasivní legitimace ke sporu a žalující straně chyběl by zájem na určení odlučovacího práva proti úpadkové podstatě (§ 228 c. ř. s., viz také Bartsch-Pollak str. 340 k §u 44 konk. ř. a str. 381 pozn. 43 k §u 48 konk. ř.).

Čís. 4561.

Ani mimo úpadek nelze povolití vklad v pořadí poznámky na základě exekučního titulu.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1925, R I 12/25.)

Žádosti banky L., by na základě exekučního titulu bylo vloženo zástavní právo v poznamenaném pořadí, soud první stolice vyhověl, rekursní soud návrh zamítl. Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Jde o otázku, může-li v poznamenaném pořadí povolen býti vklad jen na základě listiny o dobrovolném zřízení práva zástavního, či také vnucený vklad na základě exekučního titulu. Otázka tato rozřešena byla pro případ, že vlastník nemovitosti ocitl se v úpadku (§ 56 odstavec třetí knih. zák.) plenárním usnesením Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1923, pres. 1504/23 (uveřejněným pod čís. 3266 sb. n. s.) v tom